

חיתוך חבל הטבור על ידי בעל היולדת

בשנים האחרונות התפתח נוהל חדש בחדרי לידה שמכבדים את בעל היולדת בחיתוך חבל הטבור. במאמר זה נדון בהיבטים ההלכתיים של הנושא.

לפני שנדון בשאלה הנ"ל עלינו לדון האם מותר לבעל להיות נוכח בחדר לידה בזמן הלידה, על כך נחלקו הפוסקים¹.

נוכחות הבעל בחדר הלידה – האוסרים

האוסרים כתבו ע"פ דברי השולחן ערוך² ש"יולדת, אפילו לא ראתה דם, טמאה כנדה". כיוון שיולדת דינה כנידה ואסור לבעל לגעת באישתו כשהיא נידה³ וכן אסור לו "להסתכל במקומות המכוסים שבה, ובפרט במקום התורף"⁴, אסרו לבעל להיכנס לחדר הלידה שלא יבואו להיכשל⁵.

על כן כתב מו"ר הגר"מ אליהו זצוק"ל⁶ שהבעל "יעודדה בדברים מפתח חדר הלידה". מו"ר הגר"ד ליאור שליט"א⁷ כתב ש"האיסור מתחיל רק עם הלידה עצמה – הצירים האחרונים ויציאת התינוק" ולא "כשהאשה שוכבת עם צירים והתינוק עוד לא התחיל לצאת, אף על פי שהיא בחדר לידה"⁸.

ובכל זאת במקרים מסוימים התירו שכפי שכתב בשו"ת תשובות והנהגות⁹:

"אם היא בכל זאת צועקת דאף שאסור מן הדין, היא לא יכולה לעמוד בכך ואצלה זה בגדר פקוח נפש, ומרגישים שהבקשה אינה נובעת מתוך זלזול בדיני התורה, יעמוד בחדר אבל לא יסתכל במקומות המכוסים ח"ו".

1. ראה מש"כ הרב יעקב אריאל, לעיל עמ' 117-124 על נוכחות הבעל בשעת הלידה ובהערות 1-4 שם. -- העורך.

2. יורה דעה סימן קצד סעיף א.

3. שם סימן קצה סעיף ב.

4. שם סימן ז.

5. שו"ת מנחת יצחק חלק ח סימן ל אות ב, כן בשו"ת תשובות והנהגות חלק א סימן תתסב ובשו"ת משנה הלכות חלק ט סימן ערב.

6. דרכי טהרה פרק יא אות ג.

7. שו"ת דבר חברון חלק ג סימן רעג.

8. דברי הרב ליאור מתייחסים ללידה ללא דם. אך כשיש דימום, לכו"ע נאסרה עקב הדמום.

9. שם. עיין עוד בשו"ת מנחת יצחק חלק ח סימן כז, במה שכתב שם במסקנתו.

נוכחות הבעל בחדר הלידה – המתירים

לעומתם הגר"ע יוסף זצ"ל¹⁰ כתב שיש להתיר "לבעל להיות נוכח בחדר לידה בשעה שאשתו יולדת...אולם אסור לו להסתכל בה בשעת יציאת הולד, אלא יהפוך פניו לצד אחר". כפי שכתב באגרות משה¹¹, שאסור לבעל "להסתכל ביציאת הולד ממש, שהרי אסור לו להסתכל במקומות המכוסים שבה בנדה. ובמקום התורפה האסור אפילו בטהורה. אך כשיזהר שלא להסתכל ליכא איסור, וע"י מראה נמי אסור להבעל להסתכל".

על דברי האגרות משה כתב הרב הנקין שליט"א (אסיא שבט תשל"ח), "שאם אין לבעל צורך להיות שם אין להתיר לו ואין לעשות מהתירו של האג"מ היתר כללי, רק במי שהוא בודאי יכול לעמוד בזה, אפשר להתיר. ואם האישה מפחדת, ולכן רוצה ומבקשת שבעלה ימצא אצלה, מותר וגם חייב להיות שם וכו'". בספר נשמת אברהם¹² הביא את דבריו של הרב הנקין ובהמשך גם את דברי מו"ר הגרשז"א זצ"ל, "שעל אף שעקרונית אין כאן איסור לבעל להיות בחדר הלידה עם אישתו, אם הוא נזהר מלהסתכל במקומות המכוסים וכ"ש במקום התורפה וכ"ש שלא יגע בה, אבל אין הדבר יפה ויש בה משום מאוס. אך כמובן אם היא ממש מפחדת, אז ודאי מותר".

למעשה נראה שבמקרה שהאישה מבקשת ומעוניינת בנוכחות בעלה לתמיכה וכעזר כנגדה, במה שמותר ע"פ ההלכה, יש להתיר לכתחילה.

חיתוך חבל הטבור על ידי הבעל

לאור דברים אלו נעייין אם מותר לבעל לחתוך את חבל הטבור בלידת ילדיו.

השולחן ערוך¹³ פסק כרא"ש, שבזמן נידותה אסור לבעל לגעת באשתו אפילו ע"י חפץ, "ולא יושיט מידו לידה שום דבר", ומוסיף הש"ך¹⁴ ע"פ רבינו ירוחם "אפילו בדבר שהוא ארוך", והסיבה לכך מסביר השולחן ערוך, "שמא יגע בבישרה". כפי שמציין השולחן ערוך, בסעיף שלפניו, שהסיבה לכל דיני הרחקות בכלל, ולדינים הללו בפרט הוא מפני "שמא ירגיל לעבירה".

אלא שנראה שמותר לבעל לחתוך את חבל הטבור מפני שתי סיבות יחד ועוד סניף לצרף:

10. טהרת הבית סימן יב אות כח.

11. יורה דעה חלק ב סימן עה.

12. חלק ב סימן קצה אות ג.

13. יורה דעה סימן קצה סעיף ב.

14. שם ס"ק ג.

א. אין אפשרות לבעל לעבור עבירה. כפי שראינו לעיל, בנידון דידן במצב בו נמצאת האישה על המשבר והעובר עדיין מחובר לשליה שנמצאת עדיין בתוך רחמה, אין אפשרות לעבור עבירה.

ב. הבעל טרוד במעשה החיתוך, כפי שמצינו במספר פוסקים שהתירו במקרים מסוימים לבעל לגעת באישה מפני שטרוד במעשיו¹⁵.

ג. הסניף שניתן לצרף הוא שהבעל אינו נוגע באישה, כפי שמצאנו בפתחי תשובה¹⁶ שהביא את דברי התשב"ץ "דליגע בבגדיה בעודה לבושה יש להתרחק", ולא כתב שאסור, וכפי שמצאנו עוד בפתחי תשובה¹⁷ שהביא את דברי ספר מקור חיים "שראה מורים שהורו בנדון כזה להניח בגד על הדפק ואז מותר לבעלה הרופא למשש הדפק על אותו בגד המפסיק".

אך באמת כל הסעיפים האלו אינם נצרכים מפני שאין חבל הטבור חלק מהאישה, במיוחד בשלב זה של ההריון, ולכן אין כאן נגיעה באישה, כפי שיבואר לקמן.

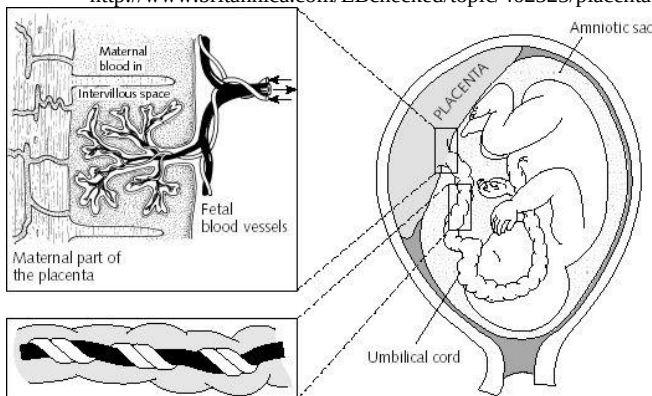
כמובא בספרי המדע (אנציקלופדיה בריטניקה ערך שליה ועוד)¹⁸, כשבוע לאחר קליטת העובר ברחם מתחילה להיווצר שלייה. השליה הינה איבר משותף לאם ולעובר. מצד האם רירית הרחם משתתפת ביצירת השליה ומצד העובר שק העובר החיצוני. כלי הדם העובריים בשליה מתנקזים לשלושה כלי דם גדולים היוצרים את חבל הטבור. ע"י מערכת הדם דרך השליה מתרחש העברת חומרים בין האם והעובר.

15. מאירי מסכת כתובות דף ד עמוד ב ד"ה ומעתה נשוב, התיר הושטה בזמן האכילה ועוד. ובנודע ביהודה מהדורה תנינא יורה דעה סימן קכב ובפת"ש שם סק"ב, והר"ב"ז חלק א סי' ב, ובלחם ושמלה שם סק"ב, התירו נגיעה במקרה ד"בעבדיתה טריד לא יעלה על ליבו להרהר".

16. יורה דעה סימן קצה סק"ג.

17. יורה דעה סימן קצה סק"ז.

18. <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/462525/placenta>

במשנה במסכת חולין¹⁹ מובא: "השוחט את הבהמה ומצא בה שליא – נפש היפה תאכלנה... שליא שיצתה מקצתה – אסורה באכילה". העיר הרב דרור ברמה שליט"א, שמתוך דברי הגמרא שם וכן מדברי המפרשים שם מובן שלכולי עלמא החלק של השליה שיצא מתוך הבהמה הולך אחר הולד. וכן מבחינה ביולוגית יש לדון את השליה כחלק של העובר, מפני שלאחר 15-30 דקות מזמן יציאת העובר השליה נפלטת מהרחם וכל עוד לא חותכים את חבל הטבור הוא עדיין חלק ישיר של התינוק.

חברותי, ר' אשר צבי מרמלשטיין, טען שעל פי עובדה זו ניתן להוסיף עוד סיבה למר שהשליה שבתוך האם שייכת לולד ע"פ הדין בבבלי בכתובות²⁰ ש"כל העומד לגזוז, כגוזז דמי". במקרה שלנו שהשליה עומדת לצאת ולהתנתק מהאם ודאי שהיא אינה חלק מהאם.

על פי כל הנאמר לעיל נראה שאין בעיה הלכתית בעצם פעולת החיתוך על ידי הבעל.

ראוי לציין ולהדגיש את דברי הרב אודי רט שליט"א בתשובה באתר מכון פוע"ה, "חיתוך חבל הטבור, בעייתי מאוד מפני שאם אכן הבעל נוכח בלידה, הרי שהדבר צריך להיות תוך שימת לב לאי מגע בין בני הזוג וכן לא לראות מקומות המכוסים אצל האישה, חיתוך חבל הטבור, יהיה קשה מאוד לעשותו בלי הגעה לחזית הלידה. יש לזכור כי עיקר נוכחות הבעל בחדר לידה, לתמוך באשתו ולא להגיע לידי תקלה חלילה".

סיכום

- נחלקו הפוסקים אם מותר לבעל להיות נוכח בחדר הלידה בזמן הלידה.
 - גם לאוסרים מותר אם האישה דורשת ועומדת על דעתה.
 - לכולי עלמא אסור לבעל להסתכל באישתו במקומות המכוסים.
- אין איסור הלכתי בפעולת חיתוך חבל הטבור על ידי בעל היולדת עקב מספר סיבות:
 - אין חשש שהבעל יעבור עבירה.
 - הבעל טרוד במעשה החיתוך.
 - אין הבעל נוגע בבשר אישתו.
 - השליה, כולל חבל הטבור, אינה חלק מגוף האישה.

19. דף עז עמוד א.

20. דף נא עמוד א.